

**Færder
nasjonalpark**

Besøksstrategi

Færder nasjonalpark

Dato	Versjon	Beskrivelse	Godkjent av
24.11.17	1	Utkast innholdsfortegnelse	
15.02.18	2	Utkast besøksstrategi	
22.02.18	3	Revidert utkast	
02.03.18	4	Utkast korrektur BS	
06.03.18	5	Utkast korrektur BS/RM/mfl	
19.3.18	6	Utkast styret FNP	
01.06.18	7	Utkast m/kommentar	
21.06.18	8	Utkast korrektur BS	
01.03.19	9	Utkast med MD kommentar	
11.04.19	10	Styret FNP	
29.05.19	11	Faglig godkjent Miljødirektoratet	

Færder nasjonalpark

FORORD

1. Tilrettelegging og kanalisering, oppsummering av hovedgrep.....	3
2. Rammer og formål.....	4
2.1 Besøksstrategiens formål.....	4
2.2 Rammeverk.....	4
2.2.1 Verneforskriften.....	4
2.2.2 Forvaltningsplan for Færder nasjonalpark.....	5
2.2.3 Merkevarestrategi for Norges nasjonalparker.....	5
2.3 Prosess og medvirkning.....	6
3. Kunnskapsgrunnlaget.....	6
3.1 Verneverdiene.....	6
3.2 Den besøkende.....	9
3.3 Reiseliv.....	12
3.4 Annen relevant kunnskap.....	14
3.5 Hva ønsker de besøkende.....	15
4. Mål, strategiske grep og valg	17
4.1 Mål.....	17
4.1.1 Mål for verneverdiene.....	17
4.1.2 Mål for de besøkende.....	18
4.1.3 Mål for reiselivet.....	18
4.2 Strategier.....	18
4.2.1 Tilretteleggingsstrategi.....	19
4.2.2 Informasjonsstrategi.....	23
4.2.3 Samarbeidsstrategi.....	25

Færder nasjonalpark

5. Tiltaksplan.....	29
6. Litteraturhenvisning.....	33

UTKAST

Færder nasjonalpark

Forord

Norges nasjonalparker skal ta vare på det ypperste av norsk natur. Samtidig skal nasjonalparkene være en sentral del av norsk naturbasert reiseliv. For å hindre at disse interessene kommer i konflikt med hverandre, skal alle nasjonalparkstyrer lage en besøksstrategi innen 2020. Strategiens mål er å ønske velkommen og legge til rette for bruk av nasjonalparken, samtidig som den bidrar til å beskytte de sårbare elementene.

Færder nasjonalpark er en av de aller beste dokumenterte parkene i Norge. Vi har derfor et godt grunnlag for å avveie vern og bruk.

Vår nasjonalpark og randsonen rundt er et av de viktigste friluftsområdene i Norge. Området er viktig for folkehelsen og reiselivet i fylket. Med den varierte tilrettelegging som foreslås håper vi at ulike behov vil bli dekket på en god måte. Høy tilrettelegging prioriteres særlig på Verdens Ende med besøkssteder, i Bolærneområdet og i Tønsberg havn. Samtidig skal parken gi mulighet for det stille friluftslivet.

Det aller mest sårbare elementet i Færder nasjonalpark er livet i sjøen; flere fiskeslag og hummer er på et historisk lavmål. Derfor er det satt i gang arbeid med å bygge opp fiskeforekomstene i parken, gjennom bevaringsområder for hummer og prosjektet «Krafttak for kysttorsken», og «Frisk Oslofjord».

På øyene er flere kulturbetingete naturtyper truet av gjengroing. Restaurering av gamle slåttemark, hagemarker, strandenger og naturbeitemarker har derfor høy prioritet.

Sjøfuglene har vist en negativ utvikling gjennom flere år og hekkeområdene ble beskyttet for en rekke år siden.

Med dagens differensierte bruk av parken vurderes ikke friluftslivet som en stor trussel mot verneverdiene.

Nasjonalparkstyrets ansvar er:

- Å forvalte nasjonalparkens regelverk
- Ønske de besøkende velkommen til parken gjennom tilrettelegging og informasjon
- Å sørge for at parkens verneverdier ikke tar skade

Selv om nasjonalparkstyret ikke har et spesifikt ansvar for utvikling av reiselivstiltak, ser styret det som viktig å ha et samarbeid med reiselivsmiljøet i regionen.

Dette dokumentet har blitt til gjennom dialog med et stort antall aktører. Det er bl.a. gjennomført tre dialogkonferanser med reiselivet, frivillige aktører og fagmiljøet knyttet til nasjonalparkens verneverdier og sårbarhet.

VERN GJENNOM BRUK har vært slagordet for Færder nasjonalpark helt fra start. Dette står seg godt og vil fortsatt være vårt motto.

Takk til Oslofjordens Friluftsråd og Anne Sjømæling, som har vært innleid konsulent i arbeidet med besøksstrategien.

Færder nasjonalpark

Dato

Roar Jonstang

Leder i nasjonalparkstyret

Bjørn Strandli

nasjonalparkforvalter

UTKAST

Færder nasjonalpark

1. Tilrettelegging og kanalisering, oppsummering av hovedgrep

De siste årene har det skjedd en endring av bruksmønsteret i skjærgården, i retning større båter med ønske og behov for tilrettelagte havner med gode servicefunksjoner, og mindre bruk av større telteleire med telting over lang tid. Nasjonalparkforvaltningen har valgt en strategi med differensiert tilrettelegging, informasjon og samarbeid.

Den differensierte tilretteleggingen viderefører i stor grad dagens tilretteleggingsmønster. Det er pekt ut tre hovedinnfallsporter i randsonen som inviterer inn til nasjonalparken: Tønsberg Havn, Verdens Ende og Østre Bolæren. Tønsberg Havn er utenfor nasjonalparken, men vil for mange reisende, både båtturister og reisende med bil/buss/tog være første stoppested før nasjonalparken, og i mange tilfeller også hovedreisemål. Innfallsportene er kjennetegnet ved store havneanlegg, omfattende servicetilbud og skiltportaler med generell informasjon om nasjonalparken. De utgjør sammen med Vestre Bolæren særlig robuste steder som tåler stort besøkstrykk og hvor det legges opp til omfattende tilrettelegging.

Tilretteleggingsgraden ellers i nasjonalparken varierer fra øyer med enkel tilrettelegging som små brygger,toaletter, renovasjons og fortøyningsbolter, til øyer helt uten tilrettelegging. Blant de tilrettelagte øyene er det valgt ut fire områder som har spesielt godt potensial for å kunne ta imot mye besøk, og som er aktuelle for utvidet tilrettelegging. Dette er de tre øyene Mellom Bolæren, Hvaløy og Ildverket, og turområdet Moutmarka som er det landfaste området på Tjøme. Valget av disse stedene er basert på størrelse, beliggenhet, eksisterende tilretteleggingsgrad, bruksmønster og naturens tåleevne. Moutmarka er tilgjengelig hele året med bil/buss.

På de øvrige øyene legges det i stor grad opp til å beholde dagens tilretteleggingsgrad. Det kan imidlertid være aktuelt med noen tiltak enkelte steder etter en grundig vurdering. Noen områder er regulert av hensyn til sårbare elementer, det gjelder ferdselsforbud i yngletiden, teltforbud og regulering av fiske.

Hensikten med denne inndelingen er å dekke ulike typer behov, fra de mer urbane, det enkle friluftslivet og behovet for å skjerme sårbar natur. Informasjon og tilrettelegging vil bygge opp under denne strategien.

Færder nasjonalpark har en grundig og omfattende forvaltningsplan som i tillegg til å gi retningslinjer for forvaltningen av nasjonalparken, også er en grundig og solid kunnskapsbase for Færder nasjonalpark. Kapittel 7 i forvaltningsplanen viser til nettsider for dokumentasjon og kartlegginger knyttet til nasjonalparken, samt aktuell reiselivsinformasjon.

Færder nasjonalpark

Færder nasjonalpark er opptatt av å øke kunnskapsgrunnlaget for å drive en best mulig forvaltning, i tillegg til å gi de besøkende og reiseliv en god beskrivelse av naturverdiene og økosystemenes tilstand.

Nasjonalparkforvaltningen ønsker å samarbeide med forskningsmiljøer og etablere forskningsprosjekter.

I 2019 foregår det to forskningsprosjekter initiert av Færder og Ytre Hvaler nasjonalpark: Krafttak for kysttorsken og Frisk Oslofjord. Det blir viktig for nasjonalparkforvaltningen å formidle kunnskap om forskningsprosjektene samt å utvikle gode undervisnings- og formidlingsopplegg sammen med samarbeidspartnere.

2. Rammer og formål

Bakgrunnsmateriale har vært forvaltningsmålene for fra forvaltningsplanen til Færder nasjonalpark, og særlig kapittel 5, besøksstrategi, Miljødirektoratets veileder for besøksforvaltning og allerede godkjente besøksstrategier fra flere nasjonalparker.

2.1 Besøksstrategiens formål

- Bidra til å ivareta verneverdiene og øke forståelse for vernet
- Bidra til gode opplevelser for de besøkende
- Bidra til å gi besøkende mulighet til å oppleve stillhet og det enkle friluftslivet
- Bidra til lokal verdiskapning

Ifølge Miljødirektoratets «Veileder for besøksforvaltning i norske verneområder» er formålet med en besøksstrategi å gi forvaltningsmyndigheten en bevisst, målrettet og forutsigbar plan for hvordan møte besøkende. Et viktig prinsipp for besøksstrategien er at i de tilfeller der det er konflikt mellom ivaretagelse av verneverdiene, tilrettelegging for de besøkende og lokal verdiskapning, skal ivaretagelse av verneverdiene tillegges størst vekt.

2.2 Rammeverk

Kongelig resolusjon (vernevedtaket)

Færder nasjonalpark ble opprettet ved kongelig resolusjon 23.08.2013.

2.2.1 Verneforskriften

Verneforskriften er rammen for vern, bruk og forvaltning av nasjonalparken. Vernebestemmelsene inneholder de konkrete reguleringene av ulike aktiviteter og tiltak i nasjonalparken.

Verneforskriften for nasjonalparken er hjemlet i naturmangfoldloven, og forskriften er spesielt innrettet mot vern og forvaltning av naturmiljøet.

Færder nasjonalpark

Motivene for vernet av Færder nasjonalpark fremgår av formålsparagrafen i verneforskriften (§ 2): Formålet med opprettelsen av Færder nasjonalpark er å bevare et større naturområde med representative økosystemer ved kysten i ytre Oslofjord med særlig vekt på landskap, naturtyper, arter og geologiske forekomster på land og sjø og som er uten tyngre naturinngrep. Videre heter det: Allmenheten skal gis anledning til uforstyrret opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv, med liten grad av teknisk tilrettelegging.

2.2.2 Forvaltningsplanen for Færder nasjonalpark

Forvaltningsplanen gir retningslinjer for hvordan verneforskriftene skal tolkes og praktiseres, og fastsetter forvaltningsmål og bevaringsmål. I tillegg gir forvaltningsplanen en solid kunnskapsoversikt.

Forvaltningsplanen inneholder en rekke føringer for arbeidet med besøksforvaltning, blant annet:

- Verneverdiene skal ivaretas
- Friluftsliv er en viktig del av formålet
- Ferdsel skal tilrettelegges positivt gjennom tilrettelegging og informasjon på steder som tåler stort besøkspress
- Sårbare steder skal ha liten eller ingen tilrettelegging
- Ferdselsrestriksjoner benyttes i områder med særskilt sårbare elementer (eks. hekkende sjøfugl og andre sårbare arter, over og under vann)
- Kulturminner skal ivaretas
- Skjøtselsplaner

2.2.3 Merkevarerstrategi for Norges nasjonalparker

Miljødirektoratet lanserte i april 2015 ny merkevarerstrategi for Norges nasjonalparker. Målsetningen med det nye merket er å bedre opplevelsen for de besøkende, bedre vernet og gi større verdiskapning lokalt. Merkevarerstrategien er grunnlaget for visuell identitet, kommunikasjon og aktiviteter i alle Norges nasjonalparker. Merkevarerstrategien omfatter merkevarer for Norges nasjonalparker, besøkssentre, nasjonalparklandsbyer- og kommuner.

Færder nasjonalpark ønsker med sin besøksstrategi å henvende seg til følgende målgrupper:

- Lokalbefolkningen
- Turister
- Barnehager og skoler
- Tilfeldig besøkende

Færder nasjonalpark

2.3 Prosess og medvirkning

Mye av kunnskapsgrunnlaget i besøksstrategien er knyttet til forvaltningsplanen som gjelder fra 2017-2027. Forut for opprettelsen av Færder nasjonalpark, og i arbeidet med forvaltningsplanen har det vært en omfattende medvirkningsprosess. Til arbeidet med besøksstrategien opprettet Nasjonalparkstyret en referansegruppe med representanter fra reiseliv, kommune, Besøkscenter Færder nasjonalpark og grunneiere. I tillegg ble det gjennomført en medvirkningsprosess med 3 dialogmøter, samt et møte i rådgivende utvalg.

3. Kunnskapsgrunnlaget

3.1 Verneverdiene

Forvaltningsplanen for Færder nasjonalpark er omfattende og gir mål og tiltak for forvaltningen av nasjonalparken, og god oversikt over litteratur og dokumentasjon knyttet til kunnskapsgrunnlaget. Sammen med erfaringsbasert kunnskap og samarbeid med viktige aktører i området, utgjør dette grunnlaget for mål, strategier og tiltak i besøksstrategien.

Kunnskapen er bygget på botaniske undersøkelser av karplanter på 87 øyer i nasjonalparken i perioden 2008-2015, og materiale fra naturhistorisk museum fra 1807 og fram til i dag. I tillegg ble det utarbeidet temakart verneverdier på land og temakart naturverdier i sjø. Forvaltningsplanens kapittel 7 inneholder en omfattende litteraturliste.

Færder nasjonalpark representerer noe av det rikeste naturmiljøet vi har i landet, med et stort biologisk mangfold. Forvaltningsplanen, vedlegg 7, har en oppstilling av truede arter (rødlistearter) på land og i sjø, og det er registrert mer enn 300 rødlistede arter i nasjonalparken. Et utvalg av sårbare og svært sjeldne plante- og dyrearter overvåkes spesielt. Det er innført fredningsområder for hummer for å styrke bestanden. Erfaringen med slike områder er gode, og Miljødirektoratet har på høring et forslag om å innføre tilsvarende soner for kysttorsk.

Norsk genressurscenter arbeider med å bevare et utvalg av ville plantearter i Norge, slik at genvariasjonen kan bevares og utvikles videre. Færder nasjonalpark har et særlig rikt genetisk mangfold. 109 av 204 plantearter valgt ut av genressurscenteret finnes i Færder nasjonalpark. Det er foreslått å etablere et såkalt genressursreservat inne i nasjonalparken.

Det finnes en rekke hekkeområder for sjøfugl i nasjonalparken. Statens naturoppsyn (SNO) foretar årlige sjøfugltellinger for å følge bestanden av truede og nær truede arter. Store Færder Ornitologiske stasjon bidrar også med verdifull informasjon om utviklingen av fugler i Færder nasjonalpark. I 2016 fikk et havørnpar to unger i Færder nasjonalpark, og utviklingen følges opp særskilt. Det ble ikke innført ferdelsforbud på øya, men god informasjon og oppfordring til å vise aktsomhet.

Færder nasjonalpark

Det er registrert mange kulturminner i nasjonalparken, både automatisk fredede og fredede etter forskrift. I tillegg er det registrert en rekke andre spennende kulturminner.

De fleste automatisk fredede kulturminner er gravrøyser, gravfelt og sunkne skip. Blant verdifulle kulturminner og kulturmiljøer som ikke er formelt fredet gjennom kulturminneloven, finner vi flere registreringer på Bolærne-øyene, og noen av de mest spennende er russerfangeleieren fra 2. verdenskrig på Mellom Bolæren, og kanoner og skytestillinger på Østre Bolæren. Andre kulturminner er husmannsplassene Nordre Jensesund og Vestre Rønningen på Mellom Bolæren, og den innrissede kompassrosen i fjellet nordvest på Østre Bolæren. Fulehuk fyr og deler av gårdsbebyggelsen på Søndre Årøy er også viktige kulturminner.

Det finnes flere kulturminner i nasjonalparken fredet ved forskrift eller vedtak: Grevestuen på Mellom Bolæren, Store Færder Fyrstasjon og Færder fyrstasjon på Tristein.

Det er utarbeidet et temakart «Verneverdier på land» som beskriver lokaliteter med prioriterte naturtyper, med inndeling i A, B og C kategori, hvorav A = svært viktig, B = viktig og C = lokalt viktig. Dette ligger som vedlegg 9 til forvaltningsplanen. Øya Mellom Bolæren har flere viktige naturtyper klassifisert som A. Få av disse trues av allmen ferdsel, men ferdselsårene på øya er i tillegg anlagt for å unngå sårbare områder. Oversikten i vedlegg 9 ligger til grunn for forvaltningsmål og bevaringsmål i forvaltningsplanen. Øya Østre Bolæren har ikke prioriterte naturtyper av kategori A, men flere naturtyper av kategori B. Her er gjengroing beskrevet som den kanskje største trussel, med forslag til skjøtselstiltak. I tillegg finnes en forekomst av den sjeldne arten Kam-marimjelle på utvalgt lokasjon på Østre Bolæren. Området med forekomsten ligger syd på øya, og har fra tidligere beiting inngjerding. Statens Naturoppsyn overvåker og skjøtter forekomsten. Lokaliteten var tidligere vernet som plantefredningsområde.

Hvaløy har flere naturtyper kategorisert som B verdi, med gjengroing som den største trusselen. Allmen ferdsel ansees ikke som en trussel for naturverdiene. Anlegging av sti vil foregå i traseforslag fra nasjonalparkforvaltningen, og etter veileder fra Miljødirektoratet om naturvennlig tilrettelegging.

Moutmarka, som er den landfaste delen av Færder nasjonalpark, er et særpreget kystområde med store verneverdier, blant annet med stor variasjon i vegetasjonstyper. Området er et levested for en rekke nasjonalt sjeldne og truede arter av karplanter, beitemarkssopp og insekter. Området var tidligere vernet som naturreservat. Stort besøksstrykk kan utgjøre en trussel, men her benyttes kanalisering som tiltak for å skåne naturverdiene. Den største trusselen er imidlertid fravær av beiting og gjengroing av landskapet. En rekke arter har kommet tilbake ved åpning av landskapet, i tillegg til flere fuglearter som også var forsvunnet.

Ildverket har ingen spesielt verdifulle naturtyper. Øya har imidlertid en rekke kulturminner som skal skjøttes på en forsvarlig måte. God informasjon er viktige tiltak.

Utvalgte kulturlandskap i jordbruket

Skjærgården øst for Nøtterøy og Tjøme er Vestfold sitt utvalgte kulturlandskap i jordbruket. Området har mange spor etter tidligere gårdsdrift, fiske, los- og fyrvirksomhet. Det er et rikt

Færder nasjonalpark

biologisk mangfold i området, intakt kulturlandskap og mange kulturminner. Det er aktive gårdsbruk på Bjerkøy, Søndre Årøy og Hvaløy, og det er beitedyr på totalt 20 av øyene. Utvalgte kulturlandskap har etter mange år svært god oversikt over kulturlandskapet i Færder nasjonalpark, og samarbeider årlig med nasjonalparken i forhold til søknader om tiltak og gjennomføring av disse. Det er etablert et samarbeid mellom Nasjonalparkforvaltningen, Utvalgte Kulturlandskap i jordbruket og Oslofjordens Friluftsråd om Kulturlandskapsskolen. Dette er en årlig kursrekke som gjennomføres for å bidra til å bevisstgjøre grunneiere, velforeninger, venneforeninger om andre om kulturverdiene, skjøtelsesplaner og gamle skjøtelsesmetoder. Dette er en viktig arena for å nå hytteeiere (grunneiere) og andre for å informere om Færder nasjonalpark.

Potensielle trusler

Statens Naturoppsyn, Skjærgårdstjenesten og Vestfold fylkeskommune v/kulturarv har konkludert med at i dagens situasjon er ikke den allmene ferdsel den største trusselfaktoren hverken på verneverdiene eller kulturminnene. De grep som er gjort med informasjon og tilrettelegging utenfor de mest sårbare områdene, ser ut til å bli respektert.

Bålbrenning på svaberg har vært en utfordring på flere øyer, men god informasjon og tilrettelegging har redusert problemet.

Det mest sårbare miljøet i nasjonalparken er det marine miljøet. Endring i miljøtilstanden og hard beskatning har sammen ført til at flere fiskeslag og hummer har gått sterkt tilbake og er i en sårbar situasjon.

Overbeskatning gjennom fritidsfiske og næringsfiske kan være en trussel mot utsatte arter, blant annet kysttorsken.

Gjengroing er en utfordring for mange arter, og også for det enkle friluftslivet. Gode beiteavtaler og rydding av kulturlandskapet, med blant annet restaurering av gamle slåtteenger, har økt artsmangfoldet og åpnet landskapet. Gjennom «Utvalgte kulturlandskap i jordbruket» (UKL) er det igangsatt en rekke prosjekter i nasjonalparken for å hindre gjengroing, både manuelle skjøtselstiltak og samarbeid med dyreholdere.

Marint avfall, plast som kastes på land og forvitrer, eller graves lagvis ned i sand/tangvoller, samt ikke nedbrytbare nylontråder fra trålere (plasttau), er en etter hvert kjent problemstilling som det jobbes med fra mange hold. De besøkende opplever at naturen forringes med stor opphopning av plast og annen marin forøpling. Nasjonalparken er involvert i flere samarbeidsprosjekter rundt marin forøpling. Det gjennomføres årlige ryddeaksjoner og Skjærgårdstjenesten gjør en betydelig innsats året rundt. Besøkscenter nasjonalpark har også fokus på dette tema og bidrar til å spre kunnskap.

Hurtiggående fartøy nær land, eller ukontrollert motorisert ferdsel overalt i nasjonalparken kan være en trussel mot fuglelivet, spesielt i den sårbare hekketiden. I tillegg kan det oppleves som en trussel for det enkle friluftslivet ved at opplevelsesverdien forringes. Tidligere undersøkelser og arbeidet med besøksstrategien indikerer at det kan være noen utfordringer knyttet til opplevelsen av andres båtbruk - spesielt fart, bølger og uvettig kjøring. Dette kan være en

Færder nasjonalpark

trussel mot muligheten for uforstyrret opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv, slik verneformålet legger opp til. Kajakpadlere kan oppleve det som ubehagelig og kanskje også farlig når de møter motorbåter eller vannscootere som holder høy fart eller lager store bølger. Disse utfordringene må i stor grad møtes med håndheving av eksisterende regelverk, samt informasjon og holdningsskapende arbeid. Fartsgrensene på 5 knop 100 meter fra alt land og 30 knop i skjærgården for øvrig, kan bidra til å dempe konflikter mellom ulike typer båtferdsel.

Drøftinger med Statens naturoppsyn, Fylkesmannens miljøvernavdeling, Naturhistorisk museum og Vestfold fylkeskommune, kulturarv i forbindelse med besøksstrategiarbeidet tyder på at de strategi-valgene som ble gjort i forvaltningsplanen, med tilrettelegging på robuste øyer som tåler økt besøkstrykk, og mindre eller ingen tilrettelegging i de mer sårbare og utsatte områdene, fungerer og derfor bør videreføres.

Moutmarka er et område som kan være sårbart i forhold til brukerintensitet og brukermønster. Den største trusselen idag er gjengroing og fravær av beitedyr. Her er åpning av stier og myrbruer på våte partier kanalisierende tiltak, og de tiltak og brukermønstre som er etablert ser ut til å ivareta verneverdiene. Flere av de sjeldne artene er betinget av åpent kulturlandskap og beiting, noe som i dag ivaretas av skjøtselsplanen, og ferdsel styres av godt tilrettelagte og merkede stier. Flere fuglearter som forsvant med gjengroing av landskapet er i ferd med å vende tilbake når landskapet gjenåpnes.

3.2 Den besøkende

Færder nasjonalpark ligger i kort reiseavstand fra en stor del av Norges befolkning, med under 2 timers reisevei til Oslo. I tillegg er Færder kommune en stor hyttekommune med over 3000 fritidsboliger. Befolkningen i Færder kommune øker kraftig om sommeren, og skyldes i stor grad hyttefolket. Mange av disse besøkere benytter tilbud i Færder nasjonalpark flere ganger om sommeren. Tønsberg by er en godt besøkt sommerby, med blant annet en attraktiv gjestehavn. Det er også flere attraktive campingplasser i nærheten. Verdens Ende på Tjøme hvor også Besøkssenter Færder nasjonalpark er plassert, er en godt kjent merkevare og tiltrekker seg også i stor grad utenlandske besøkende.

Ulike former for båtliv er den klart mest omfattende bruken, og omfatter i stor grad de fastboende i randsonen, i tillegg til besøkende om sommeren. Bruksmønsteret er etablert gjennom mange generasjoners aktivitet. Det har vært foretatt tellinger av båtbruken forut for etablering av nasjonalparken, og Skjærgårdstjenesten gjør årlige observasjoner på antall båter, bruksmønster og slitasje på natur. Antall båter og størrelsen på båten har vært økende, og det observeres flere båter i skjærgården om våren og høsten enn tidligere, spesielt forsommerhelgene. Teltning foregår over kortere tid enn tidligere (mindre langtidsteltning), og dette har bidratt til å redusere slitasje på vegetasjon. Stadig flere søker seg til tilrettelagte og gode gjestehavner, og i mindre grad til uthavner med liten eller ingen tilrettelegging. Taxibåter og charterbåter som tar større og mindre grupper besøkere også skjærgården.

Færder nasjonalpark

Det ser samtidig ut til at enkle ferdselsformer og padling øker. Padling er en aktivitet som representerer det enkle friluftslivet og setter lite fotavtrykk. Aktiviteten krever liten tilrettelegging. Vestfold fylkeskommune har også registrert en økende interesse for padling. Vestfold fylkeskommune jobber aktivt med prosjektet «Padleled Vestfold», en gjennomgående padlerute fra nord til sør i Vestfold, med risikovurderte etapper og informasjon om overnatting, parkering mm.

Moutmarka er et mye benyttet landfast utfartsområde i nasjonalparken, og er det turområdet som det er enklest å komme til hele året. Statens Naturoppsyn/ Oslofjordens Friluftsråd har hatt tellere på sentrale innfartspunkter i flere år, og tallene fra 2017 viser at rundt 35000 personer årlig går tur i Moutmarka.

I 2016 gjennomførte studenter ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet en brukerundersøkelse i Moutmarka på oppdrag fra Oslofjordens Friluftsråd som grunneier, og i samarbeid med nasjonalparkforvalter. I undersøkelsen ble det gjort 216 intervjuer av til sammen 426 personer, med 1448 passeringer. Rapporten gir en god indikasjon på de ulike brukergruppene: 16% var lokale beboere, 36% hytteeiere, 9% tilreisende førstegang og 39% tilreisende som hadde vært her før. Det er grunn til å tro at «tilreisende første gang» vil øke etter hvert som området blir mer markedsført via nasjonalparken. Konklusjonen på undersøkelsen var at brukerne i hovedsak var fornøyde med forvaltningen, men det ble også gitt gode innspill til videre forvaltning og ønskede tiltak. Det var et ønske om mer informasjon, blant annet om adferd, dvs. hvilke regler som gjelder.

Rutebåten mellom Tønsberg og Østre Bolæren hadde i 2017 ca. 8600 enkeltturer, og ulike typer taxibåter fraktet rundt 2000 personer ut i nasjonalparken. I tillegg kommer charterbåter og RIB turer. Gjestehavnen på Østre Bolæren hadde i 2017 nærmere 5500 besøkende båter i tillegg til småbåter med opphold av kortere varighet som ikke ble registrert. Gjestedøgn på Østre Bolæren var 7500 på hovedanlegget og 1200 gjestedøgn i kystledhytta (ubetjent hytte). I tillegg var det en god del dagsbesøkende, og personer som telter av kortere varighet, som ikke blir registrert. Verdens Ende registrerte 2638 båter, mens Tønsberg havn registrerte ca. 8000 besøkende båter.

Det anslås at det hvert år er ca. 120.000 besøkende på Verdens Ende, basert på enkelttelling og tall fra parkeringsplassen. Det er ikke gjort noen kvantitativ undersøkelse på hvor besøkende kommer fra, men Besøkssenter Færder nasjonalpark opplever å ha mange tyske og nederlandske turister på sensommeren. Informasjon om attraksjonen på besøkssenteret er utgitt på norsk, engelsk og tysk.

Øyene i Færder nasjonalpark har i årtier vært et av Norges mest benyttede områder til friluftsliv, soling og bading, både fra tilreisende, hyttegjester og fastboende, og det er derfor grunn til å tro at både overnatting og dagsturisme vil øke i tiden framover.

Området gir gode muligheter for naturopplevelse, soling, bading, båtliv, padling, telting, fiske og andre friluftslivsaktiviteter.

Færder nasjonalpark

Kystledhytter (ubetjent hytte)

Oslofjordens Friluftsråd har en rekke ubetjente hytter i nasjonalparken under konseptet «kystled». De besøkende er friluftinteresserte familier med og uten barn, hyttebøkene viser hvilke aktiviteter de besøkende er opptatt av. Det er 5 kystledhytter inne i Færder nasjonalpark som samlet hadde ca. 2100 gjestedøgn i 2017.

Det finnes i tillegg to kystledhytter i randsonen, på Sandøsund og Tjønneberget (begge Hvasser, Tjøme).

Padlenasjonalparken

Færder nasjonalpark har en fantastisk skjærgård med mange små og store øyer og skjær, lune vikene. De aller fleste stedene er tilgjengelig for overnatting i telt, og flere øyer har toaletter og søppelhåndtering. En del av formålet med Færder nasjonalpark var å gi anledning til uforstyrret opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv.

Padling er blitt en svært populær aktivitet i de senere årene, og flere padleklubber har vokst fram som arrangører av opplæring og arrangerte turer.

Padleled Vestfold er et informasjons- og motivasjonsprosjekt hvor målet er færrest mulig inngrep i naturen. Padleled Vestfold har som mål å nå ut til flest mulig, og å engasjere og motivere nye brukere.

Prosjektet er unikt i nasjonal sammenheng, og kan bidra til økt interesse for Vestfold og Færder nasjonalpark som padledestinasjon. Det vil også kunne bidra til økt interesse for Vestfold og Færder nasjonalpark som reisemål. Padleledet åpnet i juni 2018. Nasjonalparkforvaltningen er positiv til tiltak som legger til rette for kajakkpadling og ser på mulighetene på definerte øyer

2018 arrangerer Havpadlerne Færder 15 grunnkurs, det vil si ca. 170 nye padlere. I tillegg holdes kurs for videregående (teknikkurs, aktivitetslederkurs og rullekurs. Klubben arrangerer turpadling hver torsdag fra mai til oktober og i tillegg langtur annenhver søndag og enkelte overnattingsturer. Medlemstallet er økende, og klubben har for tiden 330 medlemmer. Klubben registrerer økende interesse for kajakkpadling.

Havpadlerne Færder har utlån av kajaker til medlemmer og eget kajakknaust på Fjærholmen. Her har også Oslofjordens Friluftsråd kajakkstativ hvor man kan abonnere på plass.

Våren 2018 utkom boken «Padlereiser i Vestfold» som gir en vakker beskrivelse av turer gjennom hele året, og en motivasjon til padling.

Muligheter for de besøkende i Færder nasjonalpark

De mest fremtredende muligheter for opplevelser knyttet til nasjonalparken, er:

- Fiske. Tradisjonelt har fiske vært en viktig, og en av de mest benyttede friluftslivsaktivitetene i området. Sportsfiske er den aktiviteten som engasjerer flest nordmenn, og selv om en rekke fiskearter er i sterk tilbakegang, er fiske etter sjøørret en helårsaktivitet langs sjøen, og et robust fiske.

Færder nasjonalpark

- Turer. Merkede stier (kyststier) og guidede turer med ulike tema.
- Idrettsarrangement. Nasjonalparken benyttes i dag til ulike idrettsarrangement i form av svømming, svømming/sykling/løping osv. og ser ut til å tiltrekke seg stadig flere slik typer arrangement.
- Sjøbaserte aktiviteter. Forholdene ligger godt til rette for sjøbaserte aktiviteter som kiting, seiling og padling og småbåtbruk. Dette utøves i stor grad i dag.
 - Overnatting. Det finnes mange muligheter for overnatting
 - I gjestehavn med egen båt
 - Telting, på godt tilrettelagte øyer, men også på øyer med liten eller ingen tilrettelegging
 - I Kystledhytter
 - Gamle militæranlegg
 - Adkomst. Mulighet for adkomst med egen båt, rutebåt eller charterbåter, kajakk.
 - Gode muligheter for tradisjonelt friluftsliv som sjøfugljakt, soling, bading, rekreasjon, seiling og naturopplevelser

Idrettsarrangement

De senere årene har det blitt svært populært med ulike typer ekstremvarianter av idrettsarrangement. De siste årene har det vært søknad om flere arrangement, blant annet Ultraløpet Soria Mora til Verdens Ende.

Hvert år arrangeres Færderseilasen fra Oslo og til Færder nasjonalpark. De siste to årene har sluttmålet vært Tønsberg havn. Seilerne er en viktig brukergruppe av nasjonalparken også utenom dette arrangementet. Dette er en brukergruppe som Nasjonalparkforvaltningen er opptatt av å gi god informasjon.

Hva ønsker de besøkende

De besøkende opplever å ha litt forskjellig ønsker om graden av tilrettelegging i nasjonalparken. Felles er et ønske om toaletter, søppelrenovasjon, tilgang til parkeringsplasser (utsetting av kajakk), mulighet til telting og bålplasser. De større båtene ønsker gode kaimuligheter. Opplysninger om nasjonalparken og naturverdiene og hva som er tillatt uttrykkes det også ønske om.

3.3 Reiseliv

Et godt samarbeid med nasjonalparkens besøkssenter er viktig for en god besøksforvaltning. Besøkssenteret er lokalisert på Verdens Ende, Tjøme, og ble autorisert som Besøkssenter nasjonalpark i juni 2016.

Nasjonalparken og besøkssenteret har felles nettside med mål om å ivareta informasjonsbehovet til den reisende i tillegg til relevant og viktig informasjon om nasjonalparken. Nettsiden skal gi god informasjon om overnatting, aktivitet, servering og båttransport i/ved nasjonalparken. Den reisende kan komme til lands, men også med båt til de forskjellige tilrettelagte havnene

Færder nasjonalpark

Nasjonalparken og regionen rundt er et populært reisemål med mange besøkende, spesielt om sommeren.

Færder nasjonalpark er en marin nasjonalpark og lett tilgjengelig fra sjøsiden, med tilrettelagte gjestehavner på Østre Bolæren, Vestre Bolæren og Verdens Ende. Andre sentrale gjestehavner men også er tilgjengelige fra landsiden er Tønsberg gjestehavn, Fjærholmen og Sandøsund (Hvasser, Tjøme). Verdens Ende og Moutmarka på Tjøme er lett tilgjengelig med bil og buss og mye brukt dagsutfartsområder. Det er registrert mer enn 3000 fritidsboliger i Færder kommune, og befolkningen øker derfor kraftig i Færder kommune i sommermånedene. Det er vanskelig å anslå det eksakte antall besøkende som passerer gjennom Færder nasjonalpark i løpet av året, men det er et betydelig antall.

I det følgende gis en kort oversikt over reiselivsbedrifter i og rett utenfor verneområdet.

Overnattingstilbud

Overnatting foregår på hoteller, moteller, pensjonater, gårdsbruk, campingplasser, private hytter og gjestehavner. Inne i nasjonalparken er det få kommersielle overnattingstilbud. Det er kystledhytte (selvbetjent hytte) og annen overnatting på Fulehuk, samt kystledhytte på Mellom Bolæren, Ildverket og Tristein (Færder). I tillegg er det kystledhytte og annen overnatting på Østre Bolæren, samt enkel overnatting på Vestre Bolæren, begge steder utenfor nasjonalparken. Bjerkøy gård har i tillegg til dyrehold utleie av lokale til kurs, møter og selskaper, samt leiligheter til overnatting. Deler av Bjerkøy tilhører nasjonalparken, mens området rundt Bjerkøy gård er utenfor. Kystledhyttene hadde i 2017 ca 2100 overnattingdøgn.

Felles for mange av reiselivsaktørene er at det er mindre bedrifter med få ansatte. Det er to hotell i Færder kommune, Active Hotel og Scandic Havna Tjøme. Hvasser Motell på Hvasser, Tjøme driver med utleie av hytter. Engø Gård driver hotell og restaurantdrift, og er medlem av De Historiske Hoteller & Spisesteder. Det er også flere mindre aktører som har ulike overnattingstilbud. Det er flere store campingplasser i området, alle utenfor nasjonalparken: Furustrand camping (Tønsberg), Fjærholmen familiecamping (Nøtterøy), Verdens Ende camping og Mostrand camping (begge Tjøme).

For tiden er det to serveringssteder ute i skjærgården: Jensesund Havnekro (Vestre Bolæren) og Kompasset café på Østre Bolæren. Begge disse ligger utenfor selve nasjonalparken, men på øyer som er en del av nasjonalparken. I tillegg er det en rekke serveringssteder i randsonen på Tjøme, blant annet på Verdens Ende og Sandøsund, men også på Nøtterøy og i Tønsberg med relativt kort vei til nasjonalparken. Serveringsstedene i skjærgården har begrenset sesong, vår, sommer og høst, mens serveringsstedet på Verdens Ende har helårsåpent. Besøkssenter Færder nasjonalpark holder også åpent hele året.

Det finnes flere båtaktører som tilbyr ulike aktiviteter og turer ut i nasjonalparken, alt fra små til større aktører. «Saga Oseberg» er vikingskip i Tønsberg og «Berntine» er en gammel ishavsskute, og seilskøyta «Fortuna» en klassisk seilskøyte av jaktetype, bygget etter modell av ishavsskuta «Gjøa». Alle tilbyr gruppeturer i nasjonalparken. Andre aktører

Færder nasjonalpark

som tilbyr varierte opplevelser er Fjordtaxi AS, Bolærnebåtene AS, Skyssbaaten.no, M/S Klipperfjord, Oceanprincess.

Besøkscenteret Færder nasjonalpark har åpen utstilling mesteparten av året, og tilbyr guidede turer nasjonalparken, samt andre aktiviteter.

Fra Tønsberg går det rutebåt både til Østre Bolæren og Verdens Ende, samt at taxibåter kjører besøkende ut i nasjonalparken.

Tønsberg og Omegn Turistforening har utleie av kajaker.

Firmaet padleopplevelser på Tjøme tilbyr ulike aktiviteter knyttet til padling.

Guidede turer og aktiviteter i nasjonalparken

- o Nasjonalparkens besøkscenter tilbyr guidede turer med ulike naturtema.
- o Guidede turer i forsvarshistorie tilbys på Østre Bolæren av Tønsberg forsvarsforening.
- o Guidede turer i kulturhistorie tilbys på Mellom Bolæren av Mellem-Bolærens Venner.
- o Taxi og charterbåter tilbyr guidede båtturer.

Aktiv Fritid er en Norsk Økoturisme bedrift med egen Base Camp i strandsonen på Tjøme nær Verdens Ende. Bedriften tilbyr ulike typer aktiviteter som teambuilding, klatrepark, zipline, sykkelturner, sykkelutleie, Via Ferrata klatretur, rappelling og økologisk lokalmat fra Vestfold.

Stall Verdens Ende tilbyr opplevelser med hest, med rideløype tett på Moutmarka, Færder nasjonalpark.

Østre Bolæren tilbyr overnatting og servering, samt en rekke aktiviteter som freesbe-golf, kyststi og snorkelløype samt gode bademuligheter, dagsturmulighet med rutebåt.

Visit Vestfold er et destinasjonsselskap for reiselivet i Vestfold. Her finnes oppdatert informasjon om arrangementer og aktiviteter og deres medlemsbedrifter. Visit Vestfold vil i sin markedsføring for Vestfold benytte Verdens Ende som en fellesnevner for attraktivt reiseliv i Vestfold.

3.4 Annen relevant kunnskap (Samordning av brukerinteresser)

Det har i arbeidet med besøksstrategien kommet fram noen mulige målkonflikter. Dyreholdere har blant annet påpekt at det har vært dårlig kommunikasjon knyttet til idrettsarrangement, løping og svømming over øyene. Tillatelser er gitt etter hensyn til verneverdiene, men dyreholdere med sau eller andre dyr på beite har opplevd forstyrrelser av dyra, og tilfeller av åpne grunder. Disse utfordringene kan løses med god informasjon til dyreholdere. Dette vil gi dyreholdere mulighet til å iverksette ekstra tiltak. Det har også blitt reist spørsmålet om det kan oppstå motsetninger mellom kommersiell og allmenn bruk av gapahuker eller andre tilretteleggingstiltak. God informasjon på sentrale

Færder nasjonalpark

steder, blant annet parkeringsplasser, infotavler og kartinformasjon vil være viktig for forståelsen av bruken.

Det er båndtvang i nasjonalparken i perioden 1. april til 15. oktober, utvidet av hensyn til dyr på beite.

I den grad det skulle oppstå konflikt mellom ulike typer brukere, kan det være aktuelt for nasjonalparkstyret og kommunen, sammen med berørte parter å legge retningslinjer for bruken.

3.5 Hva ønsker de besøkende

Brakerundersøkelse i Moutmarka i 2016 konkluderte med at brukerne i hovedsak var fornøyde med forvaltningen, men det ble også gitt gode innspill til videre forvaltning og ønskede tiltak. Det var et ønske om mer informasjon, blant annet om adferd, dvs. hvilke regler som gjelder.

I forbindelse med besøksstrategien og medvirkning ble det gjennomført tre dialogmøter: Dialogmøte 1 involverte frivillige og aktører i Skjærgården

Dialogmøte 2 involverte Fagmiljø (Naturhistorisk museum, Statens Naturoppsyn, Færder kommune, Skjærgårdstjenesten, naturforvalter FM, Vestfold fylkeskommune/kulturarv, grunneiere, ornitologer)

Dialogmøte 3 involverte lokale reiselivsbedrifter

Møtene gav konkrete innspill til ønskede tiltak i nasjonalparken og områdene rundt.

Kort oppsummert ble de ulike gruppene bedt om innspill til følgende tema:

Trusler, tilrettelegging, informasjon, samarbeid.

Gruppene ble også bedt om innspill/tanker til miljøfokus/grønt reiseliv.

En rekke av de foreslåtte tiltak ligger utenfor nasjonalparkforvaltningens ansvar, og er derfor i liten grad med i tiltaksplanen. De er likevel tatt med i beskrivelsen her, da det kan være nyttige innspill til kommunene i randsonen.

Hovedfunnene kan kort oppsummeres slik:

• **Trusler/Utfordringer:**

- Redusert kai/bryggeplass i randsonen for transportører og andre aktører er en utfordring for utvikling av videre aktivitet i nasjonalparken og næring
- Reduserte parkeringsmuligheter, både for de som skal ut med egen båt, og de som skal benytte taxibåt til aktiviteter i skjærgården kan true økt aktivitet
- Akutt oljeforurensning er en trussel mot både friluftsliv, aktiviteter og natur
- Hurtiggående fartøy nær land, kan være trussel mot fugleliv, men også redusere opplevelsesverdien (støy/stillhet)
- At ilandstigningsforbudet ikke respekteres, kan være en forstyrrelse av dyrelivet

Færder nasjonalpark

- Gjengroing, er en trussel mot biologisk mangfold og for utøvelse av friluftsliv
- Misbruk av natur, som bålbrenning, overbesøk/masseturisme kan være en trussel mot både natur og friluftslivet

- **Samarbeid:**
 - Det er et potensial i samarbeid mellom ulike frivillige organisasjoner, som felles arrangement/strandryddedag
 - Verdens Ende kan være et knutepunkt til økt samarbeid mellom aktører, samarbeid oppsyn, samarbeid offentlig/frivillige organisasjoner, samarbeid offentlig om tilrettelegging, overvåking/utvikling av spesifikke områder
- **Fysisk tilrettelegging:**
 - Behov for bedre ilandstigningsbrygger på enkelte øyer
 - Hogst for å åpne landskap
 - Bedre skilting
 - Mer merking av stier, tilrettelegge flere stier,
 - Flere toalett,
 - Kildesortering av søppel, tømme-stasjon båtseptikk, ryddestasjon marin forsøpling,
 - Bedre parkeringsmuligheter
 - Flere fortøyningsbolter
- **Informasjon:**
 - Behov for overvåkingsverktøy/metodikk
 - Bedre informasjon til grunneiere
 - Infoskilt: om adferd/regler, dyrehold, infoskilt UKL, severdigheter
 - Bedre info på nettsider om forskning
 - Gode turkart tilgjengelig
 - Flere infotavler
- Det er også kommet innspill om at det er ønskelig med en mer systemisert kartlegging og overvåking av brukermønsteret i nasjonalparken.

Flere av disse innspillene samstemmer med ulike tiltak i forvaltningsplanen og videreføres i besøksstrategien. Innspillene er omtalt i enkelte andre kapitler i besøksstrategien, og enkelte er videreført som konkrete tiltak.

Retningslinjer for organisert ferdse

Brukerundersøkelsen fra Moutmarka, samt samtaler med reiselivsaktører har vist at besøkende og reiselivsaktører er opptatt av ferdse og bruk på en skånsom måte. Nasjonalparkforvaltningen har derfor valgt å gjenta de retningslinjene som ligger i forvaltningsplanen:

Forvaltningsplanen definerer ferdse som organisert når personer, lag, firmaer e.l. planlegger, koordinerer eller arrangerer aktiviteten, samtidig som ferdse omfatter grupper av deltagere eller foregår med en viss hyppighet over tidsrom.

Færder nasjonalpark

Organisert ferdsel er i dag på et moderat nivå, og oppfattes derfor ikke som en stor utfordring i forhold til verneformålet. Friluftsutøvere og andre skal i størst mulig grad kunne velge hvor han/hun vil ferdes innenfor nasjonalparken.

Felles for alle som ferdes i nasjonalparken eller organiserer ferdsel, er at aktivitetene ikke skal være til skade for verneverdiene.

Følgende typer av organisert ferdsel krever alltid tillatelser:

- Grupper og arrangementer med minst 50 deltagere. Skoleklasser på tur omfattes normalt ikke av denne regelen, bortsett fra hvis antallet blir over 90 deltagere (tre skoleklasser).
- Grupper og arrangementer med færre enn 50 deltagere, når aktiviteten planlegges gjennomført minst tre ganger pr. år på samme sted. Alminnelig turaktivitet i mindre grupper i regi av familie og venner krever likevel ikke tillatelse etter denne regelen.
- Teltleire med minst 10 telt.

Det anbefales alltid å informere grunneier om man er i tvil om grunneiers tillatelse må innhentes for aktiviteten.

4. Mål, strategiske grep og veivalg

I kapittel 1 er det gjort en oppsummering av hovedgrepene i besøksforvaltningen til Færder nasjonalpark. Kapittel 2.1 beskriver hovedformålet med besøksstrategien. I det følgende beskrives strategiene og målsettingene.

Det er ønskelig å videreføre strategien fra forvaltningsplanen med å invitere de besøkende til definerte, robuste øyer og bruke tilrettelegging og informasjon som virkemidler. I praksis betyr dette at de mer sårbare øyene i liten grad markedsføres eller tilrettelegges.

4.1 Mål

4.1.1 Mål for verneverdiene

- Bevare et større naturområde med representative økosystemer ved kysten i ytre Oslofjord uten tyngre naturinngrep
- Delta i forskningsprosjekter for å styrke kunnskapsgrunnlaget om verneverdiene
- Ivareta verneverdiene knyttet til landskap, vegetasjon, kulturminner og marine økosystemer, gjennom målrettet informasjons- og tilretteleggingstiltak på utvalgte steder som tåler stort besøkstrykk

Færder nasjonalpark

4.1.2 Mål for de besøkende

De besøkende skal:

- Få gode naturopplevelser
- Få økt kunnskap, forståelse og stolthet for nasjonalparken, kulturminnene og verneverdiene
- Få anledning til uforstyrret opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging
- Barn og unge skal få formidlet naturverdiene knyttet til nasjonalparken på en god og informativ måte

4.1.3 Mål for reiselivet

Det er ønskelig fra nasjonalparkforvaltningens side å utvikle en bærekraftig reiselivsprofil i nasjonalparkregionen. Dette innebærer

- Prinsipper for bærekraftig reiseliv og friluftsliv
- Mål for sertifisering av reiselivsbedrifter
- Bruk av andre relevante virkemidler
- Nasjonalparkforvaltningen vil gjøre nasjonalparken tilgjengelig for flere gjennom informasjon og gode tilretteleggingstiltak på utvalgte områder. Flere besøkende gir mulighet for ulike aktører til å utvikle sine tilbud.
- Nasjonalparkforvaltningen vil bidra til å informere om opplevelser og muligheter i nasjonalparken gjennom nettsider og sosiale medier.
- Nasjonalparkforvaltningen vil være pådriver for bærekraftig flere miljømerkede aktører

Miljøsertifisert reiseliv er omtalt i forvaltningsplanen kapittel 5 Besøksstrategi.

Nasjonalparkforvaltningen ønsker dialog med Færder kommune om aktuelle tiltak knyttet til miljø. Det er også ønskelig at kommunen og nasjonalparkforvaltningen har en tydelig og kvalifisert dialog med reiselivsaktørene om hvilke miljøkrav som er ønskelig i nasjonalparken.

Dokumentasjon av kompetanse innen bærekraftig reiseliv, naturmiljø og områdevern skal tillegges vekt ved behandling av søknader om organisert ferdsel i forbindelse med reiselivsnæring. Eksempler på slik dokumentasjon kan være miljøsertifisering eller kursbevis.

4.2 Strategier

Besøksstrategien er ment å være en forutsigbar plan for forvaltningen for å bedre opplevelsen for de besøkende, bedre vernet og bidra til lokal verdiskapning. For å oppnå målsettingene om dette har nasjonalparkforvaltningen valgt en tredelt strategi med tilrettelegging (kanalisering), informasjon og samarbeid. For å ivareta verneverdiene og

Færder nasjonalpark

bevare områder uten tyngre inngrep, er det valgt kanalisering ved å peke ut og tilrettelegge i ulik grad på utvalgte områder. Færder nasjonalpark ligger i et tett befolket område, og mange av tiltakene som er nødvendig for å gi besøkende gode opplevelser er knyttet til de nærliggende kommunene. Det er derfor helt nødvendig med et utstrakt samarbeid for å oppnå de ønskede målene, både med de nærmeste kommunene, men også med Besøkscenter Færder nasjonalpark, reiselivet, Vestfold fylkeskommune (kulturarv) og andre aktører i skjærgården. Det er også valgt en strategi med tydelig informasjon i tillegg til tilrettelegging for å gi de besøkende den gode opplevelsen. Det betyr gode informasjonstavler, nettsider og sosiale medier. Ved å tilrettelegge på robuste steder som tåler høyt besøkstrykk, mener nasjonalparkforvaltningen at dette er tiltak som kan benyttes i lokal verdiskapning.

4.2.1 Tilretteleggingsstrategi

Hovedinnfallsporter, områder med stor grad av tilrettelegging

Hovedinnfallsporst defineres som et «større informasjonspunkt» hvor formålet er å gi god informasjon til den besøkende, både generell informasjon om Færder nasjonalpark og utvidet informasjon til å besøke og oppleve nasjonalparken. Hovedinnfallsporstene i Færder nasjonalpark kjennetegnes ved store havneanlegg, omfattende servicetilbud og skiltportaler med generell informasjon om nasjonalparken. Stedene har videre en rekke aktivitetstilbud og ligger nært til servering.

Stedene vurderes som robuste, og tåler økt besøk. Stedene ligger i randsonen (utkanten) av Færder nasjonalpark. Nasjonalparkforvaltningen vil fokusere på disse områdene ved planlegging av tilretteleggings- og informasjonstiltak.

Det er valgt ut tre hovedinnfallsporter:

- Tønsberg Havn
- Verdens Ende
- Østre Bolæren og Vestre Bolæren

Tønsberg Havn

Tønsberg vil ofte være den besøkendes første stopp mot Færder nasjonalpark, og har besøkende hele året. Tønsberg brygge er et naturlig samlingspunkt for turister som ankommer Tønsberg med bil eller tog/buss, eller med egen båt til Tønsberg gjestehavn. Her skal den besøkende finne generell informasjon om Færder nasjonalpark, og hva man kan gjøre og oppleve og hvordan man kommer dit. Det er to muligheter å komme til Færder nasjonalpark fra Tønsberg: med egen båt eller med rutebåt til Bolærnegruppen, eller med bil/buss/sykkel til Verdens Ende og Besøkscenter Færder nasjonalpark og Moutmarka (landfast). Nasjonalparkforvaltningen må gå i dialog med Tønsberg kommune og utarbeide en helhetlig skiltplan. Tilretteleggingstiltak er Tønsberg kommune ansvarlig for.

Færder nasjonalpark

Verdens Ende

Verdens ende er et mye besøkt område hele året, selv om hovedtyngden av besøkende er i sommersesongen. Besøkende kommer med egen båt til gjestehavnen, eller med bil/buss/sykkel.

Besøkssenter Færder nasjonalpark ligger på Verdens Ende, og der skal det finnes utvidet informasjon om nasjonalparken, både informasjon om natur- og kulturverdiene og om aktiviteter og muligheter ute i nasjonalparken.

For turgåing i nasjonalparken henvises det til Moutmarka i kort avstand fra Verdens Ende. I Moutmarka er det skiltet flere turrunder som kyststi. Nasjonalparken ønsker å etablere et utsiktspunkt/fotopunkt på Skåetangen, i samarbeid med grunneier. Det bør vurderes flere tilretteleggingstiltak som benker og informasjonsskilt.

Det er etablert en ridesti i utkanten av verneområdet som også kan benyttes som tursti. Økt bruk er ingen trussel for verneverdiene.

Det skal lages en helhetlig skiltplan for hele området Verdens Ende.

For å komme ut i skjærgården går det rutebåt fra Tønsberg til Bolærne-øyene og til Verdens Ende, eller taxibåter/charterbåter.

Østre og Vestre Bolæren

Østre Bolæren er et naturlig knutepunkt i Skjærgården, og har mange besøkende som kommer med båt, på grunn av sin fine og trygge gjestehavn. Øya har svært god infrastruktur fra tiden i forsvarrets eie og området har blitt videreutviklet under Vestfold fylkeskommune og senere Færder kommune sitt eierskap. Det går rutebåt mellom Tønsberg og Østre Bolæren, og båten går etter avtale også innom de andre Bolærne-øyene eller Fulehuk Fyr.

Østre Bolæren er en av øyene i Bolærne gruppen som var i forsvarrets eie fra 1916 og fram til år 2004. De tre øyene Østre, Vestre og Midtre Bolæren inngikk alle i denne gruppen. Østre Bolæren er den nest største av de tre øyene. Øya fungerte som fort og forlegning for mannskap og offiserer, og har dermed en stor bygningsmasse og godt tilrettelagt infrastruktur, med brede stier og delvis asfalterte småveier. Øya har en stor gjestehavn med tilgang til strøm, serviceanlegg og servering.

Deler av anlegget benyttes til leirskole og større grupper. Grupper har anledning til å bestille overnatting og mat. Det er også en ubetjent kystled-hytte på øya, som kan bestilles av alle, gjennom nettsidene til Oslofjordens Friluftsråd. Loshuset er åpent for ukes-leie 8 uker i skolens sommerferie.

Det er kiosk og servering på øya, og annen aktivitet er Loshuset kulturhus, med servering av kaffe og vafler i helgene, i vår-, sommer- og høstsesongen, samt kulturhistorisk informasjon. Tønsberg forsvarsforening guider om forsvarshistorien på øyene, og jobber med å opprette et forsvarsmuseum.

Det er merket kyststi rundt øya, og Færder nasjonalpark har satt opp flere tema-informasjonstavler. Kun deler av øya er Færder nasjonalpark, området med bebyggelse

Færder nasjonalpark

er utenfor Færder nasjonalpark. Det er Færder kommune som er grunneier og forvalter øya. Nord på øya er det teltplass.

Det planlegges å sette opp en gapahuk for padlere og andre i forbindelse med prosjektet «Padleled Vestfold». Det blir tilrettelagt med en bålplass og benker i tilknytning til gapahuken. Gapahuken er planlagt nord på øya.

Nasjonalparkforvaltningen ønsker å lage et ubemannet info-punkt på stedet. Bygningen skal fylles med god informasjon om naturverdiene i Færder nasjonalpark, om Besøksenter Færder nasjonalpark og en større utstilling om Bosettingen på øyene og kulturlandskapet. Øya gir også god utsikt ut i nasjonalparken, og nasjonalparkforvaltningen ønsker å opprette et utsiktspunkt/fotopunkt på den sydlige delen av øya. Det er også et godt utgangspunkt for informasjon om de marine verdiene i nasjonalparken.

Østre Bolæren er også et satsningsområde fra Færder kommune sin side, og kommunen og nasjonalparkforvaltningen samarbeider om tiltak.

Det skal utarbeides en helhetlig skiltplan for øya.

Vestre Bolæren har ikke skiltportal, og regnes derfor ikke som en hovedinnfallsport, men tilfredsstillende for øvrig beskrivelsen av områder med stor grad av tilrettelegging. Vestre-Bolæren har enkel gjestehavn med brygger og serviceanlegg. Det foreligger planer for utbygging av en mer omfattende gjestehavn. Det er liten sommerkafe og småhytter med mulighet for overnatting.

Øya blir markert som rasteplass/teltplass på kartet for «Padleled Vestfold», og har merket kyststi til gravrøysa på toppen.

Det er kort vei over sundet til øya Mellom Bolæren, med sin varierte natur og mange kulturminner. På Mellom Bolæren tilbyr Mellem Bolærens Venner guidede turer og leie av Grevestuen til dagsmøter. Det er merket kyststi over øya. Nasjonalparkforvaltningen har satt opp flere informasjonstavler på øya og vurderer behovet for flere.

Øyer og områder med utvidet tilrettelegging for friluftsliv

For å gi mulighet til variert bruk av nasjonalparken, og styre ferdselen utover de tungt tilrettelagte øyene, vil nasjonalparkforvaltningen legge til rette for utvidet tilrettelegging for friluftsliv på utvalgte, robuste øyer og områder. De utvalgte stedene er Mellom Bolæren, Ildverket, Hvaløy og Moutmarka.

Mellom Bolæren

Mellom-Bolæren er en øy med særpreget og variert natur, samt også med et til dels gjengrodd kulturlandskap hvor det gjøres en rekke skjøtselstiltak. Øya har en rekke kulturminner fra bronsealder og til nyere tid, og har merket kyststi og tema- og informasjonstavler. Foreningen Mellem Bolærens Venner utfører en rekke oppgaver knyttet til bevaring av kulturverdiene på øya, deriblant rehabilitering og vedlikehold av bygninger, skjøtsel av kulturlandskapet og guiding. Mellom Bolæren har en flytebrygge

Færder nasjonalpark

der båtbrukere kan legge til, og det finnes enkle toaletter og søppelbod på øya. Det finnes en kystledhytte (ubetjent hytte) som kan leies via nettsidene til Oslofjordens Friluftsråd. Det planlegges flere skjøtsels- og tilretteleggingstiltak på øya. Det er ønskelig med fortsatt beiting på øya for å holde kulturlandskapet nede. Det er satt opp informasjonstavler og tematavler på øya. Behovet for flere kan vurderes.

Ildverket

Ildverket ligger i Tjøme-skjærgården og er en mye benyttet øy med flere tilretteleggingstiltak fra tidligere. Øya har rester etter tidligere bosetting, og flere fine bukter for bading, soling og telting. Det er flere brygger, informasjonstavler, teltplasser, bålpanner og toaletter på øya. Ei lita kystledhytte (selvbetjent hytte) kan leies gjennom Oslofjordens Friluftsråd. Øya får en gapahuk i forbindelse med padleleden i Vestfold, som vil være tilgjengelig for padlere og andre. Mange skjøtselstiltak er utført i henhold til forvaltningsplanen, som har bidratt til å åpne landskapet og gjøre øya mer tilgjengelig. Det arbeides for å merke en tursti som kyststi på eksisterende stier. Det er lite behov for opparbeiding av trase, etter som det benyttes eksisterende stier samt over fjell og svaberg. Dersom det er behov for opparbeiding av trase skal det skje etter miljødirektoratets håndbok for miljøvennlig tilrettelegging. Behov for mer informasjon vurderes.

Hvaløy

Hvaløy er en øy som skal tilrettelegges mer for friluftsliv. I dag er det toalett og brygge der, samtidig som det er ryddet en del vegetasjon for å bedre fremkommeligheten. Planen for øya omfatter bl.a. merking av kyststi og oppsetting av informasjonstavler. Merking av kyststi og opparbeiding av trase gjøres i samarbeid med Færder kommune. Målet er å gi de besøkende gode turmuligheter og samtidig styre ferdsel. Hvaløy ligger lett tilgjengelig fra Tønsberg og Nøtterøyregionen og vil være et godt utgangspunkt for dagsutfart. Det skal også ryddes rundt store eiker i henhold til skjøtelsesplan, men tiltaket vil også gi større opplevelsesverdi i forhold til den besøkende og natur.

Moutmarka

Moutmarka er det landfaste tur- og utfartsområdet til Færder nasjonalpark, og er et av regionens mest benyttede turområder. Området har en særpreget og vakker natur, og flere sårbare arter, både innen plante- insekts- og fugleliv. Området anses likevel å tåle stort besøksstrykk. For å bevare naturverdiene er det tilrettelagt med merkede kyststier, toaletter og informasjonstavler og bål plass. En ridesti er tilrettelagt i utkanten av området. Det planlegges flere tilretteleggingstiltak for å styre ferdsel og dermed ivareta verneverdiene. Det vurderes å merke et utsiktspunkt/fotopunkt med informasjonstavler. Det må samarbeides med grunneier.

Færder nasjonalpark

Øvrige øyer i skjærgården

Det finnes en rekke andre øyer i skjærgården med tilnærmet samme tilrettelegging som Ildverket, Mellem Bolæren, Hvaløy og Moutmarka.

Som hovedregel på de øvrige øyene foreslås ikke særskilt tilrettelegging ut over vedlikehold av det som er der i dag.

Dette er ikke til hinder for at det kan gjøres enkle tilrettelegginger på andre øyer etter grundige vurderinger. Disse øyene er tilgjengelig for besøk, men det gjøres ingen markedsføring av disse øyene. Det er noen ferdselsrestriksjoner knyttet til spesielt sårbare arter eller hekkeområde for sjøfugl.

4.2.2 Informasjonsstrategi

Nasjonalparken skal bidra til god og relevant informasjon om verneverdiene og verneformålet i nasjonalparken og muligheter og tilbud for den besøkende. Nettsider, sosiale medier og fysiske skilttiltak og merking i nasjonalparken skal bygge opp under besøksstrategien og ønske velkommen inn.

Besøkscenter Færder nasjonalpark

Besøkscenter Færder nasjonalpark på Verdens Ende ble åpnet i juni 2015 og er lokalisert strategisk ved en av nasjonalparkens tre hovedinnfallsporter, Verdens Ende. Senteret ble autorisert av Miljødirektoratet i juni 2016 og fyller sitt samfunnsoppdrag ved å formidle kunnskap og informere samt skape engasjement og aktivitet rundt nasjonalparken. Den digitale utstillingen "På kanten av havet" tilbyr besøkende en informativ og nyskapende opplevelse. Besøkscenteret tilbyr også undervisning og tilpassede opplegg for barnehager og skoler og er i tillegg et samlingspunkt for forvaltningen og fagmiljøet.

Det ligger i senterets oppgave å drive verdiskapning for lokalt reiseliv, næringsliv og kulturliv. Besøkscenteret er bemannet hele året og har åpent for publikum hele året. Åpningstidene kan variere med sesongen. I åpningstiden har resepsjon og senterbutikk også en rolle som informasjonspunkt for Visit Vestfold foruten å gi publikum naturinformasjon.

Den besøkende skal oppleve å få god informasjon og veiledning om Færder nasjonalpark, og en opplevelse av naturverdiene og kulturminnene i nasjonalparken. Nasjonalparkforvaltningen vil samarbeide om undervisnings- og formidlingsopplegg til barn og unge spesielt.

Informasjon på Østre Bolæren, Tønsberg havn og Verdens Ende

Østre Bolæren, Tønsberg havn og Verdens Ende er definert som hovedinnfallsporter til nasjonalparken. Dette er steder som har et stort antall besøkende, og ofte den besøkendes første møte med nasjonalparken. Informasjonen her skal gi relevant informasjon om nasjonalparken og verneverdiene, samt ønske de besøkende

Færder nasjonalpark

velkommen inn og opplyse om mulighetene. Det må også gis informasjon om rutebåt, samt veien til Besøkssenter Færder nasjonalpark. Det skal utarbeides en helhetlig skiltplan for hvert av stedene, dette må skje i samarbeid med Færder og Tønsberg kommuner.

Nasjonalparken ønsker å legge til rette for at skal tilbys faste båtturer til nasjonalparken fra Tønsberg Havn, hvor også informasjon om nasjonalparken er satt opp. Det er ønskelig med utvidet informasjon om aktiviteter og opplevelser i nasjonalparken. Dampskipet Kysten kan være en aktuell informasjonsarena. Det må samarbeides med Tønsberg kommune om videre utvikling.

Det skal utarbeides et «infopunkt Østre Bolæren», som vil omfatte utstilling og informasjon om nasjonalparken, i tillegg til utstilling om bosettingshistorie og kulturlandskapet. Her vil det også informeres om Besøkssenter Færder nasjonalpark på Verdens Ende. Prosjektet med infopunkt er igangsatt. Det ønskes etablert et utsiktspunkt/fotopunkt på sydenden av Østre Bolæren, det vurderes også andre tilretteleggingstiltak på stedet.

Informasjonstavler

Forvaltningsplanen omfatter en skiltinformasjonsplan på tre nivåer:

- skiltportal (3 hovedinnfallsporter)
- generelt infoskilt
- temaskilt (naturinformasjon, friluftslivsinformasjon, kulturminner mm)

Skiltportalene som står ved hovedinnfallsporene, står plassert på Tønsberg brygge, Verdens Ende og på Østre Bolæren. Disse inneholder generell informasjon om nasjonalparken. Informasjon på disse stedene bør utvides med mer informasjon om hva man kan se og gjøre.

Generelle infoskilt er i tillegg satt opp i gjestehavner, båthavner hotell/viktige turistvirksomheter, randsone og kommer på øyer med utvidet tilrettelegging for friluftsliv.

Temaskilt er plassert på øyer med særlige naturkvaliteter, kulturminner eller annen viktig informasjon, etter en skiltinforplan utarbeidet for forvaltningsplanen. Disse skal i tillegg til å gi spesifikk temainformasjon, bidra til en bedre opplevelse for den besøkende. Tavlene skal være i tråd med merkevareprofilen til Norges nasjonalparker. Det kommer også tavler på øyer med utvidet tilrettelegging for friluftsliv, øyer med særlige verneverdier, øyer med viktige skjøtselstiltak og Moutmarka.

Det skal utarbeides en helhetlig skiltplan for Verdens Ende og for Østre Bolæren. Planene må utarbeides i samarbeid med Færder kommune og Besøkssenter Færder nasjonalpark. Det bør også utarbeides en helhetlig skiltplan for Tønsberg kommune.

Færder nasjonalpark

Nettside

Det ble i 2015 vedtatt at Færder nasjonalpark og Besøksenter Færder nasjonalpark skulle ha felles nettsider for å nå ut til publikum med produkt og profil. Innholdet skal tilfredsstillende behovene til både besøkende og fagmiljøer, og bygge opp under besøksstrategien. Nettsiden skal også være en portal for det lokale reiselivet. Ferdernasjonalpark.no ble lansert sommeren 2016 og er tilgjengelig på norsk, engelsk og tysk. Nettsiden skal være brukervennlig og levende. Nettsiden skal også avspeile besøksstrategien. Nettsidene må jevnlig vedlikeholdes og utvikles.

Sosiale medier

Færder nasjonalpark og besøksenteret har også felles facebookside med tittelen «Færder nasjonalpark». Facebooksiden har i overkant av 7000 følgere og det er den fremste digitale kommunikasjonskanalen med publikum.

Nye innlegg publiseres jevnlig og det er den viktigste markedsføringskanalen for arrangementer i nasjonalparken og i besøksenteret.

Besøksenter Færder nasjonalpark og samarbeidspartnere har utarbeidet en tur-app som dekker Færder nasjonalpark og omkringliggende områder i kommunene Færder og Tønsberg. Hensikten med tur-appen er å informere om mulighetene til aktivitet og opplevelse i nasjonalparken og bidra til økt besøk. Samtidig vil dette også være et virkemiddel til å styre besøkendes bevegelsesmønster, og herunder bygge oppunder strategien med differensiert tilrettelegging. Appen ble lansert i 2018. Tur-appen vil også være et godt verktøy for lokale reiselivsaktører.

4.2.3 Samarbeidsstrategi

Færder nasjonalpark ligger i et tett befolket område med mye besøk. For å få til en god besøksforvaltning er nasjonalparken avhengig av godt samarbeid med vertskommunen, Besøksenter Færder nasjonalpark og reiseliv, og en rekke andre aktører. Nasjonalparken jobber i nettverk med kommune og andre aktører knyttet til forvaltning og tilrettelegging for besøkende. Nasjonalparkforvaltningen ønsker å videreutvikle samarbeidet Færder og Tønsberg kommune, med Besøksenter Færder nasjonalpark og andre aktører knyttet til friluftsliv og skjøtsel. I tillegg ønsker nasjonalparkforvaltningen å få til en god dialog med reiselivet i regionen for å bygge opp under lokal verdiskapning. I nasjonalparken er det også svært mange kulturminner som har behov for skjøtsel og informasjon, og viktig samarbeidspartner vil også være Vestfold fylkeskommune.

Forankring

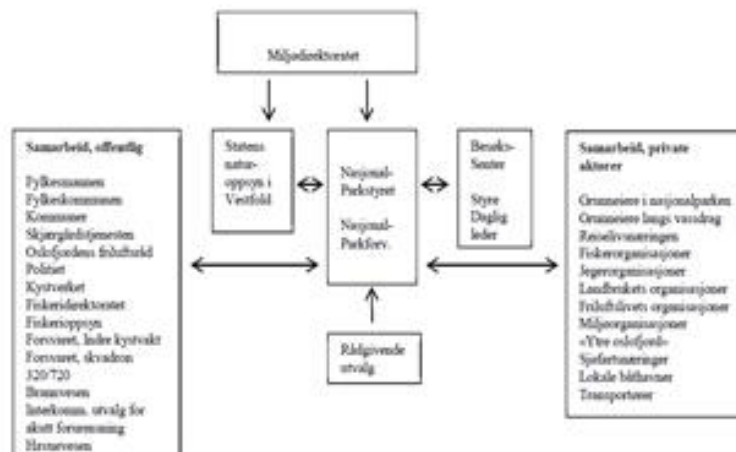
Færder nasjonalpark ligger inntil et tett befolket område med mange interesser og aktører. Området er et av Norges mest benyttede områder til friluftsliv og rekreasjon. Dette representerer først og fremst en ressurs for forvaltningen. For å ivareta denne ressursen er det viktig at forvaltningen av nasjonalparken preges av samarbeid, åpenhet og tverrfaglighet. Nasjonalparkens myndighet strekker seg ikke utover nasjonalparkens grenser, mens den besøkende i mindre grad er opptatt av grenser. For å gi den besøkende

Færder nasjonalpark

gode opplevelser og muligheter til besøk i nasjonalparken, er derfor forvaltningen avhengig av godt samarbeid i nettverk med både offentlige og private aktører.

Organisasjonskart (tegnes på nytt)

Samarbeid om kompetanse

I forvaltningen av Færder nasjonalpark vil det være behov for et bredt spekter av kompetanse og det vil være mange berørte aktører. Viktige kompetansepartnere vil være

- Marine nasjonalparker, men også øvrige nasjonalparker
- Besøkscenter nasjonalpark, informasjon og naturveiledning til besøkende, samarbeid med reiselivet
- Forskningsmiljøene, for forskning og kartlegging, «Krafttak for kysttorsken», oppfølging av hummerbevaringsområder

Delt myndighet

Færder nasjonalpark har lokal forvaltning. Forvaltningsmyndigheten ligger hos et nasjonalparkstyre med representanter fra vertskommunen og Vestfold Fylkeskommune. Tilretteleggingstiltak gjennomføres i samarbeid med vertskommunen og grunneiere. Oppsyn gjennomføres via Miljødirektoratets uteapparat, Statens Naturoppsyn, Skjærgårdstjenesten, Kystvakta, Politi og Fiskerioppsyn.

Besøkscenteret har eget styre og administrasjon. Besøkscenteret jobber med informasjon og naturveiledning og kontakt med reiselivet.

Færder nasjonalpark

Samarbeid med reiseliv

Det er et ønske fra Nasjonalparkforvaltningen med et godt samarbeid med reiselivet og aktører i og ved Færder nasjonalpark. Det har vært god dialog med aktørene i prosessen mot opprettelsen av nasjonalparken, og det har vært ytterligere dialog i etterkant, blant annet med ulike transportører i nasjonalparken. Det har vært gjennomført to nasjonalparkverktkurs, hvor også reiselivsaktører har deltatt. Reiselivet har også vært involvert i prosessen med besøksstrategien. Det er et ønske å formalisere en årlig samling for reiselivet i samarbeid med Besøkscenter Færder. Nettsidene til nasjonalparken inneholder opplysninger om aktiviteter, arrangement, transport og overnattingstilbud i tilknytning til nasjonalparken, tilbudt fra lokale reiselivsaktører. Nasjonalparkforvaltningen vil bidra med å sette fokus på miljøsertifiseringsordninger.

Vertskapskurs

Det ble avholdt et «nasjonalparkvertkurs» for alle interesserte i 2014. Etter 5 år som etablert nasjonalpark, utvikler nasjonalparken et nytt kurs mer målrettet både på innhold og målgruppe. Besøkscenter vil her få en sentral rolle i oppfølgingen av deltakerne etter gjennomført kurs, og deltakerne følges opp årlig.

Det er også på sikt ønskelig å informere reiselivspersonell knyttet til reiselivsbedrifter i eller tett på nasjonalparken med et enklere opplegg, i tillegg til ansatte i kommunen knyttet til oppgaver i eller tett på nasjonalparken.

Miljøsertifisert reiseliv

Det er ønskelig fra nasjonalparkforvaltningens side å utvikle en bærekraftig reiselivsprofil i nasjonalparkregionen. Det innebærer

- o Prinsipper for bærekraftig reiseliv og friluftsliv
- o Mål for sertifisering av reiselivsbedrifter
- o Bruk av andre relevante virkemidler

Dette har allerede en forankring i nasjonalparkens forvaltningsplan. Det er ønskelig at kommunen og nasjonalparkforvaltningen har en tydelig og kvalifisert dialog med reiselivsaktørene om hvilke miljøkrav som er ønskelig.

De fleste store hotellkjedene har en miljøsertifisering allerede i dag. Scandic Hotels har ordningen Svanemerket, som kanskje er den mest kjente ordningen for reiselivsbedrifter. Thon Hotels har satset tungt på Miljøfyrtårn, mens Choicekjedens hoteller har satset på ISO 14001. Begge disse ordningene er miljøledelsessystem. Norsk økoturisme administreres av Innovasjon Norge, og foreløpig har to bedrifter i nasjonalparkens randsone denne sertifiseringen, Kråkere Gård og Aktiv Fritid. Det er også mulig for destinasjonen eller regionen å søke godkjenning som Bærekraftig reisemål.

Færder nasjonalpark

Nasjonalparken ønsker større fokus på grønt reiseliv, og ønsker derfor å være en pådriver både mot kommune og reiseliv om bærekraftig utvikling og sertifisering. Nasjonalparkstyret ønsker også å bidra til økt kunnskap om nasjonalparken hos reiselivsaktører og andre aktører i og ved randsonen.

Innovasjon Norge satser sterkt på bærekraftig reiseliv, og næringen har selv utviklet et «veikart for bærekraftig reiseliv».

Dokumentasjon av kompetanse innen bærekraftig reiseliv, naturmiljø og områdevern skal tillegges vekt ved behandling av søknader om organisert ferdsel i forbindelse med reiselivs-næring. Eksempler på slik dokumentasjon kan være miljøsertifisering eller kursbevis.

Frivillige

I Færder nasjonalpark har det i de senere årene blomstret opp med en rekke frivillige aktører, både med restaurering av bygninger, restaurering og skjøtsel av kulturlandskap, formidling av kulturhistorie og forsvarshistorie og mye mer. Flere foreninger er knyttet til ulike samarbeidsorganer eller har etablert egen kontakt med det offentlige. Besøkssenter nasjonalpark ønsker å se på en organisering av de frivillige knyttet til nasjonalparken og besøkssenteret.

Ressurser

Nasjonalparken får årlige bevilgninger gjennom «tiltaksmidler for verneområder» fra Miljødirektoratet. Ved å samarbeide med ulike aktører, både offentlige og frivillige, gir det samlet sett tilgang til vesentlig mer ressurser i nasjonalparken for å gjennomføre de ønskede tiltak.

Oppsyn og veiledning er godt beskrevet i Forvaltningsplanen, kapittel 4.1.7, myndighet, roller og oppgavefordeling.

Nasjonalparken ønsker at det utvikles undervisningsopplegg for skoler og barnehager, og samarbeider tett med Besøkssenter nasjonalpark Færder og andre om dette. Besøkssenter nasjonalpark har fra 2018 en naturveileder i 50% stilling.

Færder nasjonalpark

Tilrettelegging og skjøtsel

Vertskommunen er en viktig samarbeidsaktør også i forbindelse med tilrettelegging og skjøtsel. Vertskommunen har egen plan for tilretteleggingstiltak for friluftsliv i skjærgården, og skjøtsel forøvrig skjer etter forvaltningsplanen. Det er behov for samarbeid om en rekke av tiltakene.

5. Tiltaksplan

TILRETTELEGGING OG SKJØTSEL	ANSVARLIG	SAMARBEID MED	PERIODE
Videreføre tilretteleggingstiltak fra forvaltningsplanen: Tilretteleggingstiltak knyttet til områdene og øyene nevnt i besøksstrategien. Følgende tiltak, bålpanner, merking av kyststi, informasjonstavler, fjerne gran	NP forvaltningen	Færder kommune Grunneiere	Kontinuerlig, hvert år i perioden 2019-2024 Tiltaksmidler for verneområder
Tilrettelegge og merke turstier i nasjonalparken som kyststi (Hvaløy og Ildverket)	NP forvaltningen/ Færder kommune	Færder kommune Grunneiere	2019-2020 Kommunale friluftsmidler
Videreføre arbeidet med skjøtsel av opparbeidede områder	NP forvaltningen	SNO Grunneiere Dyreholdere	Kontinuerlig i perioden 2019-2024 Tiltaksmidler for verneområder SNO
Fjerning av uønskede arter	NP forvaltningen /SNO	Skjærgårdstjenesten	Kontinuerlig i perioden 2019-2014 Tiltaksmidler for verneområder
Videreføre arbeidet med skjøtsel med fokus på å tilføre områder for beiting og friluftsliv	NP forvaltningen	Dyreholdere Grunneiere Frivillige	Midtveis i perioden 2021-2024 Tiltaksmidler for verneområder

Færder nasjonalpark

INFORMASJON	ANSVARLIG	SAMARBEID MED	PERIODE
Oppdatere eksisterende informasjonstavler i henhold til ny merkevareprofil	NP forvaltningen	Aktører i Færder NP – relevant informasjon	Kontinuerlig i perioden 2019-2024 Tiltaksmidler for verneområder
Utvikle og sette opp informasjonstavler i henhold til plan i forvaltningsplan Færder NP	NP forvaltningen	Færder kommune Aktører i skjærgården Historielag	Kontinuerlig i perioden 2019-2024 Tiltaksmidler for verneområder
Utvikle opplegg for å gi kunnskap til reiselivet i nasjonalparken/ randsonen, sesongarbeidere, ansatte i kommunen som jobber med tilrettelegging og drift- og vedlikeholdstiltak	NP forvaltningen	Besøkscenter	2020-2021 Tiltaksmidler for verneområder
Utvikle nasjonalparkvert-kurs for frivillige og ansatte i reiselivet	NP forvaltningen	Besøkscenter Færder NP Oslofjordens Friluftsråd	2020 Tiltaksmidler for verneområder
Formidle informasjon til besøkende fra pågående forskningsprosjekter	NP forvaltningen	Besøkscenter Færder NP	Kontinuerlig i perioden 2019-2014
Regelmessig oppdatering av nettsidene og sørge for at viktig informasjon om nasjonalparken er lett tilgjengelig, bla.a forskningsprosjekter	NP forvaltningen	Besøkscenter NP FM	Kontinuerlig i perioden 2019-2024
Oppdatere og gjennomgå nettsiden med relevant informasjon knyttet til besøksstrategien	NP forvaltningen	FM Besøkscenter NP	2020 Tiltaksmidler i verneområder
Lage distribusjonsliste for brosjyrer	NP forvaltningen	Visit Vestfold Besøkscenter Færder NP	2019
Bidra til å videreutvikle Tur-App for Færder nasjonalpark og kommunene i randsonen, fokus på innfallsporier i besøksstrategien	Besøkscenter Færder NP / NP forvaltningen	NP forvaltningen, Færder kommune, Oslofjordens Fr.råd, Reiselivet, Tønsberg kommune, Vestfold Fylkeskommune Visit Vestfold	Kontinuerlig i perioden 2019-2024. Finansiering: Besøkscenter Færder NP / Færder kommune

Færder nasjonalpark

Infopunkt Bolærne – utvikle et selvbetjent informasjonspunkt på Østre Bolæren med informasjon om nasjonalparken og ny utstilling om bosettingshistorie og kulturlandskapet	NP forvaltningen	Besøksenter Færder Færder kommune Skjærgårdskvinnene Mellem-Bolærens venner mfl	Kontinuerlig i perioden 2019-2024 Tiltaksmidler i verneområder
Lage helhetlig skiltplan for hovedinnfallsporten Østre Bolæren	NP forvaltningen Færder kommune	Aktører på Østre Bolæren	2019 Tiltaksmidler i verneområder Kommunale midler
Lage helhetlig skiltplan for hovedinnfallsporten Verdens Ende	NP forvaltningen Færder kommune	Besøksenter Færder nasjonalpark	2019 Tiltaksmidler i verneområder. Kommunale midler
Lage utsiktspunkt/fotopunkt med informasjon og sittemuligheter syd på Østre Bolæren	NP forvaltningen	Færder kommune	2020-2021 Tiltaksmidler i verneområder
Utvikle/skilte utsiktspunkt/fotopunkt i Moutmarka	NP forvaltningen	Grunneier	2020-2021 Tiltaksmidler i verneområder. Statlige friuftsmidler
Lage helhetlig skiltplan for informasjon om FNP ved hovedinnfallsporten Tønsberg	NP forvaltningen Tønsberg kommune	Reiselivet	2020 Tiltaksmidler i verneområder. Kommunale midler
Utvikle dampskipet Kysten til et informasjonspunkt og informasjonsambassadør	NP forvaltningen	Tønsberg kommune Kystens Venner	2020-2021 Tiltaksmidler i verneområder. Kommunale midler
Utvikle opplegg for kartlegging av sårbarhet og brukermønster	NP forvaltningen		2020-2021 Tiltaksmidler i verneområder
Bidra til utarbeidelse av skiltplan fra hovedvei til Færder NP /Besøksenter Færder NP	Statens Vegvesen Tønsberg kommune Færder kommune	NP forvaltningen Besøksenter Færder nasjonalpark	Perioden 2020-2024

SAMARBEID	ANSVARLIG	SAMARBEID MED	PERIODE
Utvikle en samarbeidsarena med reiselivet	NP forvaltningen	Besøksenter Færder	2020

Færder nasjonalpark

Videreutvikle samarbeid med dyreholdere og frivillige aktører for å holde kulturlandskapet åpent	NP forvaltningen	Dyreholdere Grunneiere Frivillige organisasjoner	Kontinuerlig i perioden 2019-2024 Tiltaksmidler i verneområder
Videreføre samarbeidet med Utvalgte Kulturlandskap i jordbruket og Oslofjordens Friluftsråd om kulturlandskapsskolen (holde i hevd tradisjonsmetoder for å holde kulturlandskapet åpent, ivareta viktig biologisk mangfold, informasjon om verneverdier og nasjonalparken) Viktig arena for å nå hytteeiere, velforening, grunneiere	NP forvaltningen	FM (UKL) Oslofjordens Friluftsråd Færder kommune	Kontinuerlig i perioden 2019-2024 Tiltaksmidler i verneområder Utvalgte kulturlandskap midler Oslofjordens Friluftsråd midler
Videreutvikle samarbeidet med Besøkscenter nasjonalpark om kunnskapsformidling og informasjon til besøkende og skoler/barnehager	NP forvaltningen	Besøkscenter Færder NP Oslofjordens Friluftsråd Organisasjoner Skoler	Kontinuerlig i perioden 2019-2024
Være pådriver for gode tilretteleggingstiltak i randsonen av Færder nasjonalpark	NP forvaltningen	Reiselivet Besøkscenter Færder Færder kommune Tønsberg kommune	Kontinuerlig i perioden 2019-2024
Legge til rette for konseptet Padlenasjonalparken	NP forvaltningen	Vestfold fylkeskommune Færder kommune grunneiere Besøkscenter Færder	Kontinuerlig i perioden 2019-2024

BÆREKRAFTIG TILPASNING	ANSVARLIG	SAMARBEID MED	PERIODE
Bidra til informasjon om miljøsertifisering av reiselivsaktører	NP forvaltningen	Reiselivet Færder kommune	2021
Bidra til å utarbeide retningslinjer for at innfallsporter og øvrige tilrettelagte områder blir foregangssteder for bærekraftig drift, eks. avfallshåndtering, transport og praktisk	Færder kommune Besøkscenter Færder	NP forvaltningen Tønsberg kommune	Kontinuerlig i perioden 2019-2024

Færder nasjonalpark

informasjon til de besøkende om miljøbevisst atferd			
Utarbeide god informasjon til nettsidene og andre informasjonskanaler om avfallshåndtering og kollektiv transport	NP forvaltningen	Besøkssenter Færder nasjonalpark Færder kommune Tønsberg kommune	Kontinuerlig i perioden 2019-2024
Arbeide for at vertskommunen og nærkommuner sertifisere de mest brukte havnene med «blått flagg»	NP forvaltningen	Færder kommune Tønsberg kommune	Kontinuerlig i perioden 2019-2024
Følge arbeidet med økologisk vanntilstand (vannkvaliteten) i Ytre Oslofjord. Samarbeide med vannregion Vest-Viken	NP forvaltningen	Vestfold fylkesk Tønsberg kommune Færder kommune Vannregion Vest-Viken	Kontinuerlig i perioden 2019-2024
Etablere tømmestasjoner for båtseptikk i randsonen (utslippsfri nasjonalpark)	Tønsberg kommune Færder kommune	NP forvaltningen	I perioden 2019-2024. Kommunal finansiering

6. Mer informasjon

www.færdernasjonalpark.no

Forvaltningsplan Færder nasjonalpark med vedlegg

Besøkssenter Færder nasjonalpark

Informasjon om tilbud knyttet til reiseliv og Færder nasjonalpark:

Overnatting/servering/ aktiviteter/transport

www.visitvestfold.com

Informasjon om arrangementer, aktiviteter og reiseliv i Vestfold

<https://outtt.com/no>

Færder nasjonalpark og turer/aktivitet i randsonen
Padleleden Vestfold